

El carlí mossèn Galceran, que igual travessava el Ter que l'oceà

Un altre personatge de qui, essent una criatura, vaig sentir parlar moltíssim fou el brigadier don Jeroni Galceran. Un dia que amb la seva força atacà un comboi que des de Vic pujava a Ripoll, fou mort d'una bala al cap, en el tros de carretera comprès entre Vinyoles i la Gleva. La mort del brigadier donà lloc a una acció llarga, violenta, tenaç.

En el moment d'aquests fets era rector de Vinyoles un germà del brigadier que acabava de traspasar: mossèn Josep Galceran. Mossèn Galceran tenia de vicari, a la parròquia, mossèn Jacint Verdaguer, que acabava de cantar missa. Quan mossèn Josep es trobà amb el poble atacat per tots cantons i amb la notícia de la mort del seu germà, fugí, amb el seu vicari, camps a través. Passaren el Ter amb l'aigua a mitja cuixa, la sotana al cap, i arribaren a Torelló fets una llàstima.

A conseqüència de la mort de don Jeroni el seu germà, el capellà, penjà momentàniament els hàbits i entrà en les forces del Pretendent. Els fets memorables en què prengué part crearen la figura llegendària de mossèn Galceran, coronel de requetès, figura comparable a la del cèlebre frare Marañón, «el Trapense», que a l'època de la Regència d'Urgell féu la guerra per les terres de l'Ebre, en companyia de Josefina Commerford, la bellíssima irlandesa nascuda a Tarifa, d'Andalusia.

En l'acció de Caldes de Montbui, mossèn Galceran fou ferit i es pogué salvar fingint-se mort. Llençat sobre un munt de cadàvers, rebé dos cops de «machete» al coll, les cicatrius dels quals presentà tota la vida. Davant del soldat que el punxava no es mogué, no donà senyals de vida, i així pogué salvar-se. Fou un home molt valent, d'una indescriptible vitalitat.

El vaig tractar essent ja molt vell. A vuitanta anys era rector de la Pietat, de Vic. Era un home molt caritatiu: ho donava tot, vivia en la més gran misèria. Un dia el vaig trobar al tren, anant de Vic a Barcelona. Portava un maletí cobert amb una tela florejada, una d'aquelles petites maletes que llavors eren anomenades «sac de nit».

—I on va, on va, mossèn Josep? —que jo vaig demanar-li—. Sens dubte a Barcelona.

—No senyor —em contestà—. Vaig a Buenos Aires. Es casa un nebot i vaig a casament. Demà m'embarcaré, si a Déu plau...

Mossèn Galceran se n'anava a Buenos Aires amb un petit sac de mà, amb la mateixa naturalitat amb què hauria pogut anar a l'Esquirol, a Torelló o a Sant Quirze.

Quan, al cap de tres mesos, tornà del viatge, s'encarregà altra vegada de la Pietat, i jo el vaig veure sovint, amb la seva sotana verda i arnada, parlar amb la gent més pobra del barri.

Josep Pla, *Un senyor de Barcelona*, Selecta (1953, 2a) p. 40-41.